

1. Юридична освіта в еміграції кардинальним чином відрізнялась від радянської моделі юридичної освіти цього періоду, адже останній притаманне слідування партійній ідеології, інституційна одноманітність, все це суперечило принципу університетської автономії.

2. Особливості навчального процесу проявлялись в студентоорієнтованому навчанні, яке забезпечувалось різноманітними формами навчання, в тому числі за допомогою розвитку критичного мислення у студентів, обов'язковим знанням іноземної мови.

3. Запозичення досвіду західних університетів.

4. Основними навчально-методичними нормативними документами з підготовки фахівців-правників, були навчальні програми дисциплін, навчальні плани, а також статuti університетів, які затверджувались у чітко встановленому порядку.

5. Високий стандарт якості освіти забезпечувався колосальною працею викладачів у підготовці та друці актуального навчального матеріалу та власного наукового доробку. Внаслідок злагодженої роботи викладачів та студентів цих університетів, ці інституції не лише розвивались та надавали можливість українській молоді отримувати якісну вищу освіту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Віднянський С.В. Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині: Український вільний університет (1921–1945 рр.). Київ, 1994. 83 с.

2. Наріжний С. Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Частина перша. Прага, 1942. 372 с.

3. Український Католицький Університет ім. св. Климентія Папи і його правна основа. Рим, 1967. 32 с.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ДЕФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЮРИДИЧНИХ ПРОФЕСІЙ

УСТИМЕНКО О. С.

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри конституційного

і міжнародного права факультету № 4

Харківський національний університет внутрішніх справ

м. Харків, Україна

На сьогоднішній день дослідження професійної деформації є вкрай актуальним, оскільки є однією з найпоширеніших соціально-правових та психологічних проблем сучасності. Це пояснюється тим, що будь-який вид діяльності, незалежно від спрямованості, якимось чином впливає на особу (її характер, поведінку, працездатність). Коли цей вплив є негативним, і виникає таке явище, як професійна деформація.

Професійна деформація являє собою соціально-психологічний феномен, зокрема прояв в особистості певних психологічних змін, що впливають на якісне виконання професійних обов'язків і діяльність взагалі [1, с. 124]; викривлення особистих якостей,

результатів професійної діяльності співробітників, їх службових та позаслужбових відносин у колективі у негативний бік під впливом умов і досвіду служби [2, с. 88].

Як зазначає І. М. Хоржевська, професійні деформації – це зміни сформованої структури діяльності та особи, що негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками цього процесу. Багаторічне виконання однієї і тієї ж діяльності усталеними способами веде до розвитку професійно небажаних якостей та професійної дезадаптації фахівців [3, с. 313].

Професійна деформація, на жаль, притаманна і працівникам юридичних професій. Це пов'язано зі специфікою їх діяльності, наявністю конфліктних та екстремальних ситуацій, напруженістю та інтенсивністю роботи, спілкуванням з різними категоріями населення, в тому числі зі злочинним середовищем, володінням великою кількістю правових знань, необхідних для виконання їх обов'язків. На наш погляд, одним з важливих елементів професійної деформації працівників юридичних професій є деформація професійної правосвідомості.

Деформація правосвідомості неодноразово була предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, під деформацією правосвідомості розуміють: спотворене уявлення про сутність права [4, с. 105]; викривлення уявлень про його цінність [5, с. 44]; дефекти правосвідомості, які надають їй негативну, антисоціальну спрямованість [6, с. 270]; перекручування правосвідомості, «руйнування» позитивних ідей, установок, почуттів та переконань [7, с. 203].

У науково-юридичній літературі містяться наступні форми деформації правової свідомості:

- правовий ідеалізм (має прояв у переоцінці реальних можливостей правового впливу на суспільні відносини і процеси [5, с. 44]);

- правова демагогія (особливий вид соціальної демагогії, яка передбачає суспільно-небезпечний, умисний, зовнішній ефектний вплив окремої людини (суспільних об'єднань) на почуття, знання, дії людей за допомогою формування у них неправдивого, викривленого уявлення про правову дійсність для досягнення власних корисливих цілей, які зазвичай прикриваються мотивами забезпечення інтересів населення та держави [6, с. 271]);

- правовий нігілізм (вид деформації правосвідомості, що характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, запереченням значущості норм і принципів права або зневажливым до них ставленням, однак виключає злочинний намір [4, с. 105]);

- правовий інфантілізм (несформованість, недостатній рівень правових знань при особистій впевненості у власній високій професійній юридичній підготовці [7, с. 203]);

- правовий дилетантизм (легковажне ставлення до права, вільне поводження із законом за наявності поверхневих, безсистемних правових знань [8, с. 517]);

- переродження правосвідомості (крайній ступінь викривлення правосвідомості, який включає злочинний умисел [6, с. 270]).

Отже, на підставі наданих дефініцій основних форм деформації правової свідомості, можна дійти висновку, що найбільш небезпечним видом деформації є «переродження» правосвідомості, а найменш небезпечними – правовий інфантілізм та правовий дилетантизм.

Серед представників юридичних професій найбільш розповсюдженою формою деформації правосвідомості є правовий нігілізм. Неможливо не погодитись з думкою Н. М. Крестовської, яка зазначає, що правовий нігілізм є продуктом дії багатьох чинників: 1) історичні традиції; 2) кризовий стан суспільства; 3) відсутність справжньої демократії; 4) низький рівень правової культури суспільства [8, с. 517].

Крім того, на виникнення деформації професійної правосвідомості працівників юридичних професій впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори. Слід зазначити, що основними причинами виникнення деформації правосвідомості у працівників юридичних професій, на наш погляд, є: емоційна, напружена обстановка, в якій їм доводиться працювати, низький професійний рівень, недостатня кількість професійних знань, формальне ставлення до своєї професії, свідоме порушення етичних та правових норм, небажання ознайомлюватися зі змінами чинного законодавства, або, навпаки, зайва самовпевненість та відсутність бажання самовдосконалюватися, недостатня кількість часу на саморозвиток та відпочинок, відсутність економічних стимулів та юридичних гарантій своєї професійної діяльності, неналежне технічне оснащення, надмірний або недостатній контроль з боку керівництва, відсутність можливості приймати участь у заходах підвищення кваліфікації, конференціях, правових вебінарах тощо.

Підводячи підсумок, слід зауважити, що для профілактики та викорінення деформації професійної правової свідомості, працівники юридичних професій повинні регулярно дотримуватись вимог чинного законодавства, ознайомлюватися з його змінами, тверезо оцінювати закони та їх роль у своїй професійній діяльності, читати юридичну літературу, брати участь у заходах, спрямованих на підвищення їх професійного рівня, підвищувати власний рівень професійної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коновалова В.Е. Основы юридической психологии: [учебник] / В.Е. Коновалова, В.Ю. Шепитько. – Харьков, Одиссей, 2005. – 352 с.
2. Куруч А.В. Шляхи подолання професійної деформації співробітників системи МВС / А.В. Куруч // Честь і закон. – 2013. № 2 (45). – С. 88-92.
3. Хоржевська І.М., Царапора В.В. Особливості професійної деформації особистості військовиз та міліціонерів / І.М. Хоржевська, В.В. Царапора // Збірник наукових праць. Психологічні науки. – 2013. – № 10 (91). – С. 312-316.
4. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 4-те видання. – К.: Алерта, 2016. – 528 с.
5. Каткова Т.Г. Теорія держави і права: навч. посіб. у визначеннях і таблицях / Т.Г. Каткова. – Х.: Право, 2014. – 96 с.
6. Теория государства и права: учеб. пособие: консп. лекций в схемах и определениях / под ред. Л.В. Смирнова. – М.: Книж. мир, 2004. – 309 с.
7. Ведерніков Ю.А. Теорія держави та права: навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В.С. Грекул. – К.: Центр навч. л-ри, 2005. – 224 с.
8. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.